

Рецензия

По конкурса за получаване на научно звание "доцент" по научната специалност "Паразитология и инвазионни болести на животните" към Тракийския университет гр. Стара Загора, публикуван в Държавен вестник бр.32 от 22.04.2016 г.

Рецензент проф. д-р Ивко Каменов

По обявения конкурс за доцент има само един кандидат – главен асистент д-р Звезделина Тодорова Киркова.

Д-р Киркова е родена на 12.08. 1973г. в град Раднево. Завършила е висшето си образование в Тракийския университет през 1998г. с образователно квалификационна степен "Магистър" по специалността "Ветеринарна медицина". След спечелен конкурс е назначена като редовен асистент в катедра "Паразитология и инвазионни болести" на 04.01. 1999г.

През 2012г. е защитила успешно дисертация, след което е и присъдена научната и образователна степен "Доктор".

Научната продукция с която кандидатът участва в конкурса е предимно в областта на ветеринарната хелминтология.

Д-р. Киркова участва в конкурса според приложения списък с 29 научни труда. Списъкът съдържа- автореферат на дисертация, за образователна и научна степен "Доктор", 27 научни статии, и ръководство за практически занятия със студентите по ветеринарна медицина. Труд № 1 няма да бъде рецензиран, тъй като това е дисертация, която е вече рецензирана. Няма да бъде рецензиран и труд № 29 по същите причини, тъй като той е ръководство за упражнение, рецензиран при издаването му. На рецензиране подлежат 27 научни труда. От тях 6 са публикувани на български език, а 21 на английски език в наши и чуждестранни научни списания. Шест от научните трудове са публикувани в научни списания, които носят импакт фактор. Осем от публикациите са отпечатани в пълен текст в сборници от конференции у нас и чужбина. Всички научни трудове са излезли от печат. На 8 от научните трудове кандидатът е първи автор, на 6 втори автор, а на останалите е съавтор.

От подлежащите на рецензиране научни трудове д-р. Киркова няма самостоятелна публикация. От представените документи се вижда, че тя има 16 години научен и педагогически стаж. Длъжностите, които е заемала са асистент, старши асистент и главен асистент.

Тези длъжности са заемани във Ветеринарномедицинския факултет на Тракийския университет- Стара Загора.

Целият научен и преподавателски стаж на д-р Киркова е тясно свързан с ветеринарномедицинската паразитология. В тази област преди 4 години е защитена и дисертация за присъждане на научната и образователна степен "Доктор" на тема "Етиологични, епидемиологични и клиничкохимични проучвания върху трихурозата при кучетата и опити за контрол".

Ако бъдат подробно разгледани научните трудове на кандидата ще се види, че той е работил в следните основни направления:

1. Етиология на група паразитни болести. Тук влизат дисертацията на кандидата и трудове с NN 14, 16, 18 и 22, направено е морфологично описание на нематоди, принадлежащи към вида *Trichuris vulpie*, получени от различни гостоприемници, и са уточнени някои таксономични белези, които според автора имат диференциално диагностично значение.

Установено е, че при младите кучета на възраст до 6 месеца, трихурозата е често срещана хелминтоза (N 14). В същият труд се съобщават данни, които показват, че инвазията с *T. vulpie* се среща най-често при ловните кучета. Съобщава се също така че трихурозата се среща и при кучетата, отглеждани при добри хигиенни условия. Данните от труд N 16 показват, че дивите месоядни, особено лисици и чакали са резервоар и източник на инвазия на животните и хората.

Кандидатът по конкурса е навлязъл и в проблема, свързан с етиологията и епизоотологията на стомашно-чревните паразитози при домашните животни (N 18).

В един от научните си трудове, д-р. Киркова е излязла извън сферата на хелминтологията (N 22). В този труд са докладвани установените видове малофаги по гъбите.

Трудно обяснимо е защо този научен труд няма нито изводи, нито заключение. Данни за етиологията на хелминтозите по кучетата са представени и в научен труд N 28.

2. Терапия на паразитозите. Тук влизат научни трудове с NN 8, 17, 19, 20. В труд N 8 кандидатът по конкурса и другите съавтори потвърждават ефективността на препарати, като дипронил, еприномектин и прациквантел срещу група хелминти. В труд N 17 е направен преглед върху антихелминтната ефективност на бензимидазолите. Заглавието на статията е доста ангажиращо защото авторите не са проучили ефекта на цялата група бензимидазолови препарати а само на два от тях- албендазол и оксфенендазол.

Получените данни потвърждават високата ефективност на тези препарати. Труд N 19 третира много важен въпрос- въпроса за резистентността на хелминтите срещу използваните препарати срещу тях. В конкретни случаи става въпрос за един от най-често използваните препарати у нас- левамизола.

Статията има преди всичко обзорен характер, без изводи и с неангажиращо заключение. Все пак при ефективна доза (ED₅₀) от 2,45 ММ авторите приемат, че резистентност срещу левамизола може да има.

Труд N 20 е посветен на резистентността срещу бензимидазолите. Като препарат е използван тиабендазол. Научният труд има същите слабости като предишният. Няма изводи, а заключението е неангажиращо с конкретни резултати. Труд N 5 съдържа данни от използването на ивермектин.

3. Третото направление е диروفилариозата. В труд N 9 са дадени данни от изследванията на гломерулните маркери при инвазирани с диروفиларии кучета и здрави кучета. Установени са различия на маркерите при инвазираните кучета, чието ниво бързо се възстановява след третирането и възстановяването на животните.

Това е показател за краткотрайния индекс на тези маркери при диروفилариозата. Труд N 12 третира въпроса за разпространението и

диагнозата на диروفилариозата при месоядните. Установено е, че 7,4% от изследваните кучета са инвазирани и диروفиларии.

Скитащите кучета са най-много инвазирани- 12,5%. Най- малък е процента при кучетата, използвани като домашни животни- 1,4%. Данните от тези изследвания потвърждават предишните данни за широкото разпространение на диروفилариозата в България, особено в южните части на страната. Представеният труд с N 25 представлява резюме, в което са представени данни за разпространението на диروفилариозата в България.

4. Трихинелоза. Научен труд N 11 е посветен на ролята на дивите месоядни в епизоотологията и епидемиологията на трихинелозата. В този труд има данни само за разпространението на инвазията при различните диви месоядни. Няма данни за проучвания върху епизоотологията и епидемиологията.

Труд N 16 е посветен на начините на хранене на група диви месоядни с цел установяване на техния паразитологичен статус. Дадени са данни за паразитологичния статус на лисици, чакали, диви котки. Получените резултати са впечатляващи. Те обаче засягат само паразитологичния статус на дивите месоядни, и няма нищо за епизоотологията и епидемиологията, макар, че основната цел формулирана от авторите е ролята на тези животни в епидемиологията на паразитози с ветеринарно и медицинско значение.

Останалата научна продукция на кандидата, включваща научни трудове с NN 6, 7, 10, 13, 15, 18, 5, 23, 24, 26, 27 е много разнообразна. Тя съдържа данни за етиологията, разпространението и терапията на протозои, пентастоми, ектопаразити, изследване на детски площадки, за причинители на паразитни заболявания.

От приложеният списък за участие в научни конференции, става ясно, че д-р Киркова е участвала в 8 научни конференции- 4 у нас и 4 в чужбина. Повечето от докладите са отпечатани в пълен текст в сборниците от научните прояви.

Кандидатът по конкурса е представил списък на цитираните негови публикации в наши и чуждестранни списания.

Списъкът е изготвен коректно и точно, и от него се вижда кои автори и в кои научни списания са цитирани трудовете на кандидата по конкурса.

Общо три научни труда са цитирани 20 пъти. Тези трудове са с NN 6, 10 и 12, като научен труд N 6 е цитиран в 14 чуждестранни научни списания. В този труд д-р Киркова е съавтор.

Д-р Киркова е представила и коректна справка за импакт фактор. Шест от публикациите на кандидата носят импакт фактор. От тях импакт фактора е 8,273. От цитирания импакт фактора е 59,84, а общият импакт фактор е 68,113. Трябва да се отбележи, че на всички публикации д-р Киркова е съавтор на второ, трето, четвърто, пето и дванадесето място.

В документите по конкурса има приложена справка за приносите на научните трудове. Няма да рецензирам приносите на дисертацията и публикациите към нея, тъй като те са били рецензирани при защитата и. С една част от изтъкнатите приноси съм съгласен, но към някои от тях имам бележки. Например формулираният принос на труд N 25 гласи така "Изследванията обхващат голям брой животни от различни райони на страната и дават много по-ясна представа за мащабите на проблема". Това не е принос, защото ако не са изследвани достатъчно животни нямаше да има публикация по въпроса.

Приносът на труд 21 звучи така "Установена е неблагоприятна тенденция към повишаване на екстензитета на инвазия с *D. immitis* и *D. repens*". Това изречение е подходящо за резюме, но не за изтъкване на принос.

Приносът на труд N 15 е формулиран по следния начин: "Изследванията показват, че 77,8% от хората опаразитени с *Lambliа intestinalis* са в постоянен контакт с животни." Това е по-скоро резултат или извод от резултатите, но не и принос. Същите слабости при формулиране на приносите се наблюдават при труд 24, 11, 17 и др.

Безспорно със своите научни изследвания кандидатът по конкурса допринася за изясняване на много научни проблеми в паразитологията, но приноси за това не са ясно формулирани. Такава слабост се наблюдава много често при младите научни работници, но с времето тя при натрупване на опит и аналитична мисъл се преодолява.

Повечето от посочените приноси, макар и не добре формулирани не са обозначени като потвърдителни и оригинални.

Към материалите има приложена справка за учебната дейност на д-р Киркова. От нея се вижда, че кандидатът по конкурса има 30 лекционни часа, както се изисква в член 78, ал. 2 от ПРАС при ТУ.

Д-р Киркова е приложила документ за владееене на чужд език. Става въпрос за професионална квалификация по английски език.

Кандидатът по конкурса е съавтор на ръководство за практически занятия по паразитология и инвазионни болести.

Към представянето на научната продукция имам следните бележки: В един от изтъкнатите приноси се казва "Констатираните хематологични, биохимични и патоморфологични промени са оригинален принос в изясняване на патогенезата на трихурозата". Това са данни за патогенното действие на паразита и част от параклиниката. Но те не изясняват патогенезата. Авторът няма данни за това кой е водещият фактор в патогенетичния процес при трихурозата. Какъв е генезиса на заболяването. Тези данни, които е получила д-р Киркова не са достатъчни за изясняване на патогенезата на трихурозата, а само за някои страни от патогенното действие на паразита.(трудове 12, 21, 25).

В научен труд N 17 се казва: " Проведените изследвания показват висока ефективност на бензимидазолите срещу стомашно- чревни стронгилидоза при овцете". Това се знае от много години. Фармацевтичните фирми, които ги произвеждат са провели детайлни изследвания върху ефективността на бензимидазоловите препарати преди да ги пуснат за употреба.

Освен това д-р. Киркова е работила само с албендазол и оксфендазол, а броят на препаратите от тази група е много голям. Работено е с тиабендазол, а този препарат не се употребява от доста време.

В списъка на хабилитираните съавтори липсват научните звания на чуждестранните съавтори.

Информационната карта на кандидата не е попълнена, липсва шифъра и не е подписана и подпечатана.

В творческата биография на д-р. Киркова се посочва, че тя участва в конкурса с 27 научни труда, а в приложения списък на трудовете броят е 29.

В материалите могат да се открият и други по-незначителни слабости.

Изтъкнатите слабости в посочените бележки не намаляват стойността на научната продукция. Слабости от такъв характер се срещат при много млади научни работници, които имат многостранни интереси и се включват в различни творчески колективи. Аз съм убеден, че направените бележки ще бъдат полезни в бъдещата научна работа на кандидата.

Независимо от казаното по-горе представената научна продукция затвърждава убеждението ми, че д-р. Киркова е утвърден научен работник, ценен и уважаван от научните среди не само у нас, но и в чужбина.

Заключение: Изнесените по-горе факти- достатъчен брой научни трудове, съавторство в написването на учебно помагало, многобройни участия в научни прояви у нас и в чужбина, наличието на публикации на английски език, една част от които са публикувани в списания носещи импакт фактор, което позволява на кандидата да притежава личен импакт фактор, достатъчните цитирания на автора, голяма част от тях в чуждестранни списания, положителните изяви като университетски преподавател, осигурената аудиторна заетост и достатъчен педагогически стаж, ми дават основание с пълна убеденост да препоръчам на уважаемите членове на специализираното научно жури да дадат своя положителен вот за присъждане на научното звание "Доцент" по "Паразитология и инвазионни болести на животните" на гл. асистент д-р. Звезделина Тодорова Киркова.

19.08.2016 г.

Гр. София

Рецензент:.....

(проф. д-р. Йотко Каменов)